

## פרשת צו: שעבוד וגאולה

### א. הקדמה

פרשת צו פותחת בביאור דיני קורבן העולה שבמרכז עומד קורבן התמיד: **צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו.**<sup>1</sup>

את עולת התמיד היו מקריבים פעמיים ביום - בבוקר ובין הערביים, כאשר בקורבן בין הערביים האיברים והפדרים שלא התעכלו מבעוד יום היו נשארים על-גבי המזבח במשך כל הלילה. ונשאלת השאלה, מדוע פותחת הפרשה בתיאור עבודת הלילה בקורבן העולה-התמיד ולא בחלקו הראשון, קורבן היום, הלא הישארות האיברים והפדרים במשך כל הלילה נובעת מהקרבתם ביום. יש להעצים שאלה זו לאור דיני קדשים בהם הלילה הולך אחר היום,<sup>2</sup> א"כ מן הראוי היה לפתוח בעבודת היום ולא בעבודת הלילה.

פרשייה נוספת היא הכשרת אהרון ובניו לעבודת המשכן, שבסופה נאמר: **"ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה ה' ביד משה"**, ופירש רש"י: **"להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל"**. דברים אלו צריכים ביאור, וכי יעלה על הדעת שקדושי עליון אלו ישנו ויטו ממה שציוו אותם. כמו"כ, שבת זו שלפני חג הפסח הינה 'שבת הגדול', וכדברי **הטור** (או"ח סי' תל):

שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול. והטעם, לפי שנעשה בו נס גדול... לקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מיטתו. ושאלום המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחוט לשם פסח במצוות ה' עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלוהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר. ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול.

מדוע נקראת שבת זו בלשון 'גדול', וכן מה מסמלת קשירת הקורבן דווקא לכרעי המיטה.<sup>3</sup>

### ב. חומרת איסור חמץ

חמור איסור חמץ מכל האיסורים, אסור הוא ב'בל יראה ובל ימצא', דבר שלא מצאנו בשאר עניינים.<sup>4</sup> סיבת הדבר היא משום שמסמל הוא את יצר הרע, כדברי **הרדב"ז** (שו"ת, ח"ג סי' תקמו):

מה נשתנה חמץ בפסח מכל איסורין שבתורה שהחמירה עליו תורה להצריכו בדיקה ושרוף וכלה וגם ביטול, והוסיפו חכמים להצריכו בדיקה בחורין ובסדקין ולחפש אחריו ולשרש אותו מכל גבוליו, ועובר עליו בבל יראה ובל ימצא ואסרוהו בכל שהוא ואינו מתבטל כלל, וחומרות כאלו לא נמצאו בכל האיסורין שבתורה... אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות, כי חמץ בפסח רמז ליצה"ר והוא שאור שבעיסה ולכן כלה גרש יגרש אותו האדם מעליו ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו ואפילו כל שהוא לא בטיל, והרי זה אמת ונכון.

<sup>1</sup> ויקרא (ו, א).

<sup>2</sup> חולין (פג ע"א).

<sup>3</sup> אודות קשירת קורבן פסח לכרעי המיטה, נראה שכך נהגו גם לדורות: **רע"ב** (כלים פ"ט מ"ב).

<sup>4</sup> ראה: **תוספות** (פסחים ב ע"א ד"ה אור).

ההתייחסות לחמץ נובעת מחמת שמסמל הוא את יצר הרע, דבר הגורר את שלל דרכי ההתמודדות עימו.<sup>5</sup>

אולם, עדיין יש להבין מדוע התמקדה התורה בהתייחסות כזו לחמץ דווקא בעת חג הפסח, הרי יפה דרך התמודדות זו לכל ימות השנה בהם מצוי הוא יצר הרע בקרבן של האדם?

## ג. תורת הקניין

בכדי לתת מענה לשאלה זו, עלינו להבין את היחס הראוי והנכון של האדם לקניינו: תורת הקניין והבעלות אינה מוגדרת רק באופן של שליטה פיזית ומציאותית על הממון השייך לאדם, אלא בעלות האדם על ממונו מוגדרת בקשר רוחני עליון המושרש בעמקי נשמתו.<sup>6</sup> ביטא זאת **רבי צדוק הכהן מלובלין** (צדקת הצדיק, אות פו):<sup>7</sup>

כל מה שהוא מקניין האדם, אישיתו ובניו עבדו ואמתו שורו וחמורו אוהלו וכספו וזהבו וכל אשר לו הכל הוא משורש נפשו. כי גם כל הדומם, צומח וחי מושרשים בנפש האדם ושורש חיותם ממנו כנודע. ומה שקנוי לו הוא ששורש חיותם ממנו, וקניינים שהם הפקר וכל חייתו יער הוא מפני שעדיין לא תיקן כל שורש חיותו. יש בו בממונו של אדם את יכולות השלמת נפשו, את פיתוחו של 'אני' האישי שלו.<sup>8</sup> מכאן נגזרת לה החביבות הרבה אותה רוחש האדם לקניינו,<sup>9</sup> אשר מלבד מה שהוא עמל עליהם לרכישתם<sup>10</sup> מאפשרים המה קניינו להוציא לפועל את שורשי נשמתו ולהביא את נפשו להשלמתה. מגמה זו רואה בקנייני העולם כמכשירים את האדם לתיקון שורש נשמתו כדי להביא לתיקון העולם, כדברי **מסילת ישרים** (פרק א):

ואם תעמיק עוד בעניין תראה כי העולם נברא לשימוש האדם. אמנם הנה הוא עמוד בשיקול גדול, כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עימו. ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עימו. כי הנה עילוי גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך.

<sup>5</sup> ראה: **ברכות** (ז' ע"א): "ריבון העולמים, גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב, שאור שבעיסה", וביאר **רש"י** (שם ד"ה שאור): "יצר הרע שבלבנו, המחמיצנו"; **זוהר** (רעיא מהימנא, זוהר חדש כרך ב' פרשת בא, דף מ, ב): "חמץ דא יצר הרע, מצה דא יצר טוב"; **רבינו בחיי** (כד הקמח, ערך פסח א], עמוד שיב-שיג): "ומן הידוע באיסור החמץ שיש בו רמז ל"צה"ר והאדם חייב להגביר יצר טוב על יצה"ר... ועל זה אמרה תורה, לא יראה ולא ימצא - לא יראה במעשה ולא ימצא במחשבה אלא שיבטלנו בלב... מכאן יש לנו רמז שכשם שאנו מצווים לבטל החמץ בלב מן התורה כך אנו חייבים לבטל יצה"ר מהלב ושללא ימשול בנו וזהו שאמר הכתוב תשביתו, ודרשו חז"ל דהיינו ביטול בלב, דכתיב כי יצר לב האדם רע מנעוריו. וכשם שבאה הקבלה לבער החמץ ולבדוק הבית בחורין ובסדקים כך אנו חייבים לחפש ולבדוק חדרי בטן והכליות ממחשבות ומהרהורים רעים, וכשם שבדיקת החמץ אינה לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר כך בדיקת יצה"ר אינה אלא לאור הנשמה הנקראת נר הוא שכתוב נר ה' נשמת אדם"; **רבינו בחיי** (שמות לד, יז), שחמץ ומצה מסמלים את מידות הרחמים והדין; **רמ"א** (תורת העולה, ח"ג פרק לח); **אברבנאל** (שמות פרק יב, ד"ה והנה התייחסות); **חיד"א** (שמחת הרגל, לימוד א): "כי כל החומרות האלו לעורר האדם שצריך להתרחק מאוד מן היצר הרע ולחפש בחורי ובסדקי חדרי ליבו אם שמץ של יצר הרע נמצא בו"; **חידושי הרי"מ** (עה"ת, בעניין פסח): "כשם שצריכים לבער מביתו כל החמץ והזהמה ולהכשיר ולנקות את הבית ואת כל הכלים, כן צריכים לבער מקרבן הפסח את כל הרפש והזהמה שנצטברו במשך כל השנה. וזהו שאמרו חז"ל, משכו ידכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן למצווה".

<sup>6</sup> ההשלכה ההלכתית לכך היא אודות בעלות על איסורי הנאה, ראה: **מרחשת** (סימן א) בביאור השיטות.

<sup>7</sup> ראה עוד: **פרי צדיק** (פרשת משפטים אות ו ד"ה ועל זה אמר); **הרא"ה קוק** (שמונה קבצים, קובץ ב אות עא); **מי מרום** (ח"ב, הקדמה למסכת אבות).

<sup>8</sup> ראה: **רש"י** (דברים יא, ו): "ממונו של אדם שמעמידו על רגליו".

<sup>9</sup> **ברכות** (ע"ב); **חולין** (צא ע"א).

<sup>10</sup> ראה: **ר"י מגאש** (שו"ת ר"י מגאש סימן קפו) המבאר בכך את ההבדל בין איסור האדם לצער את חבירו וגופו לבין מה שמותר לו 'לצער' את ממונו. לדבריו, מחמת שגופו של אדם ניתן לו ברגע לידתו בלא שיצטרך לעמול בכדי לזכות בו. לעומת זאת, ממונו של אדם שעמל הוא להשיגו ולנכסו אליו, מתיר לו לעשות בו כרצונו.

## ד. גאולת הגשמיות

"מרבח נכסים מרבח דאגה"<sup>11</sup> - דאגה זו על ממונו תופסת את מחשבת האדם עדי כדי שיכרו חושים ואיבוד ההבחנה בין עיקר לטפל, דאגה זו מבטאת שאין האדם בעליו של הממון אלא הממון בעלים שלו, שולט הוא הממון על האדם ומנהל לו את אורחות חיו.<sup>12</sup>

ונשאלת השאלה המהותית בדבר, מה יעשה אדם בכדי לאזן את היחס בינו לבין ממונו? התשובה לכך נעוצה ברצון התורה, אשר אין רצונה בכלי חומר ומיגורו מן העולם, אלא בשינוי היחס של האדם אל הממון. רצון זה נובע מן התובנה שבאדם העולם יצר את עולמו בצורה מורכבת של אור וחושך המשמשים בערבוביא, אשר גם הדברים הנראים בעין אנושית כשליליים הלא המה ברואי עליון, "יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע אני ה' עשה כל אלה".<sup>13</sup>

מוטלת החובה על האדם לשנות את היחס אל הקניינים הגשמיים ולא למגרם מן העולם. שינוי היחס לדבר מהווה את ערכו ומהותו של הדבר, כערך היחס של האדם לחפץ כן ערכו של החפץ. הסתכלות זו הינה הסתכלות פנימית על הקניינים הגשמיים בזה העולם, שנועדו המה לשימוש האדם בצורה הראויה לו ולתיקון העולם על-ידם, אך שומה על האדם לשעבדם אליו ולשלוט עליהם, ולא - יכולים המה לגבור עליו ולהורידו לשאול תחתית, כאמור לעיל.

ביטוי להסתכלות זו על הקניינים הגשמיים בעולם מצויה בדברי **תורת כהנים** (ב, א) בביאור דברי התורה (ויקרא כו, ו): "והשבתי חיה רעה מן הארץ", שרבי יהודה מבאר כפשוטו, שלא תהיה במציאות חיה רעה. לעומתו, רבי שמעון למד מכך שאכן תהיה היא חיה אך הרוע שבה לא יהיה. הסתכלות זו של רבי שמעון על ההשבתה, שאינה כיליון גמור אלא השבתת הרוע, נובעת מהסתכלות פנימית, שכל חומר יצירת הבורא הוא ועל האדם להתייחס אליו בהתאם.<sup>14</sup>

## ה. שבת הגדול

דרך זו של שליטה על העולם החומרי ושעבודו לרצון התורה בתיקון האדם והעולם, באה לידי ביטוי בהיות ישראל במצרים, משוקעים במ"ט שערי טומאה, כאשר בחוזה יד ובמהירות הוציא הקב"ה אותנו ממצרים והעלנו משפלות זו.

זקוקים היו ישראל למעשה קט בכדי לאפשר זאת, והוא הציווי: "מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם וְשִׁטְטוּ הַפֶּסַח",<sup>15</sup> ודרשו חז"ל "משכו ידיכם מעבודה זרה והידבקו במצווה".<sup>16</sup> לקחו ישראל את אלוהי מצרים וקשרוהו לכרעי המיטה המסמלת את השקיעות בענייני החומר,

<sup>11</sup> **אבות** (פ"ב מ"ז).

<sup>12</sup> בכך יש לבאר את האמור בקידושין (כ ע"א): "כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו", שהכוונה היא הפך מחשבת האדם, שהרי בעת שקונה עבד הרי הוא לו העבד לעבד והאדון לבעליו. אלא כוונת הבבלי, שהאדון נעשה לעבד בעת שהוא דואג לצרכיו, כדברי **תוספות** (שם ד"ה כל): "דפעימים אין לו אלא כר אחת אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים כי טוב לו עמך ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבדו זו מידת סדום, נמצא שע"כ צריך למסור לעבדו והיינו אדון לעצמו". לאמר, ע"י הדאגה לעבד נעשה האדון לעבד. ראה עוד: **מהר"ל** (נתיבות עולם ח"א, נתיב התורה פרק טז).

<sup>13</sup> **ישעיהו** (מה, ז).

<sup>14</sup> כתב על כך **שו"ת צפנת פענח** (מהודרת וורשא, סימן ג), שמחלוקת זו הינה המחלוקת בין רבי יהודה לחכמים בביאור השבתת החמץ, האם דווקא ע"י שריפה וכילוי, כדעת רבי יהודה, או כדעת חכמים-רבי שמעון בהשלכתו לים ופירורו, אשר גם כשקיים החמץ בעולם מ"מ אין לאדם יחס של עבדות אליו, שזה הוא רצון התורה. כתב **רמב"ן** (ויקרא כו, ו), שהעיקר כדעת רבי שמעון, דבר התואם את האמור. אולם, ראה **משך חכמה** (ויקרא כו, ו) שביאר את שיטת רבי שמעון באופן אחר.

<sup>15</sup> **שמות** (יב, כא).

<sup>16</sup> **מכילתא** (דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יא).

ההירדמות מחיי הקדושה. באופן של קשירת אלוהי מצריים, לכרעי המיטה, למקום הנמוך והשפל של חיי החומר הורו ישראל שיש בכוחם לשעבד את החומר, את העניינים הגשמיים אל עבודת ה'. לכן, מצווה זו של לקיחת הקורבן, אשר עד עתה היה מסמל את עבודה הזרה של מצריים, את שיא החומריות בעולם, ומעתה קורבן הוא לה', מלמד על היכולת של ישראל להתרומם משפל המדרגה. עלייה זו מהשפלות הגדולה לשיא הרוממות חוזרת על עצמה מידי שנה בשנה, בהגיע ליל התקדש חג הפסח, בו זוכים אנו להתקדשות מיידית, 'קדש ורחץ',<sup>17</sup> ולהגיע לדרגתם של מלאכי מעלה.<sup>18</sup> אשר לכן נקראת השבת בה לקחו ישראל את הפסח 'שבת הגדול':

"ה' בָּצִי'ן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל כָּל הָעַמִּים"<sup>19</sup> - הבדל רב יש בין 'גדול' לבין 'רם'.<sup>20</sup> 'רם' מורה על דבר המונח בגובה רב ואינו יורד למטה, לעומת 'גדול' שהוא דבר הנמשך מלמטה למעלה. מחשבתם של אומות העולם היא, שהקב"ה 'רם', דר ושוכן במרומים ואינו יורד להשיג בעולם-הזה, 'רם הוא עַל כָּל הָעַמִּים'. אך 'ה' בָּצִי'ן גָּדוֹל', בציון יודעים שהקב"ה בבחינת 'גדול' המשפיל עצמו ומשיג גם בעניינים השפלים בעולם-הזה.

דווקא בעת השפל הגדול בו היו נתונים ישראל במצריים, פסח הקב"ה על בתיים להעלותם ביד חזקה משפלות זו, ובכך התגלה השגחתו גם בעניינים השפלים שבמציאות.

דרך זו מהווה הוראה יסודית לאדם בישראל לשעבד את העניינים הגשמיים השפלים במציאות ולרומםם לרצון התורה, כדי שע"י כך גואל הוא האדם את עצמו והעולם יתוקן על ידו.

## 1. עבודה ביצר הרע

אמנם, עבודה זו נמסרה לאדם בכל ימות השנה, אך פעם אחת בשנה ישנו משנה-תוקף לעבודה זו. כאמור, החמץ מסמל את יצר הרע השוכן בקרבנו של האדם<sup>21</sup> ומטתו להתייחס אל הקניינים הגשמיים בצורה שונה מרצון התורה. ברגע קטון יכול הוא היצר להסית את האדם ולשלוט עליו, אך גם בשינוי המחשבה בלבד יכול האדם לשלוט עליו. וכפי שביארנו, אינו זקוק האדם לפעולות פיזיות כבדות בכדי להילחם ביצרו, אלא לשינוי המגמה והמחשבה אודותיו.

לאור האמור, רצונה של התורה הוא בהשאת הממון אצל האדם, וברצונה לסגל לו דרך של שינוי מגמה ביחס אל קנייניו, להורות לו לאדם שיעבוד את בוראו בשני יצריו, "בכל לבבך - בשני יצריך",<sup>22</sup> כאשר גם בעת עיסוקו בעניינים הגשמיים תהייה מגמתו למושכם אל הקודש פנימה.<sup>23</sup>

אשר לכן, דווקא בעת זו של גאולת ישראל ממצריים והעומד בראשה שביסס את ההבנה שמונהג הוא העולם ע"י הטבע החומרי, 'לי יאורי ואני עשיתיני',<sup>24</sup> נזקקים ישראל לגלות את היחס הראוי והנכון אל הקניינים הגשמיים - יחס של שליטה בניתובם אל תיקון האדם והעולם.<sup>25</sup>

<sup>17</sup> **האר"י** (פרי עץ חיים, שער כא פרק א) המבאר את סימני הסדר 'קדש ורחץ', שאינם כסדר 'סור מרע ועשה טוב'.  
<sup>18</sup> זו אחת הסיבות ללבישת 'קיטל', בגד לבן לבן בליל הסדר, כשם שלובשים ביום הכיפורים, יום בו דומים אנו למלאכי השרת, כדברי **רמ"א** (או"ח סימן תרי סעי' ד).

<sup>19</sup> **תהלים** (צט, ב).

<sup>20</sup> ראה: **אברבנאל** (הגדה של פסח, זבח פסח עמוד רנג).

<sup>21</sup> ראה: **שבת** (קה ע"ב); **נדה** (יג ע"ב).

<sup>22</sup> **רש"י** (דברים ו, ה).

<sup>23</sup> ראה: **רמב"ם** (הלי' דעות פ"ג ה"ב).

<sup>24</sup> **מדרש** (בראשית רבה, פרשה ק, א).

<sup>25</sup> בזה יש לבאר את המצוות היתירות בחודשי תשרי וניסן, כאשר בתשרי המצוות הן מצוות רוחניות שאין הגוף נהנה מהן, כמצוות שופר, צום יוה"כ, ד' מינים ושיבה בסוכה שאינה לתענוג (**טור**, או"ח סימן תרכה), לעומת המצוות בחודש ניסן שהן להנאת הגוף, כאכילת מצה, ד' כוסות, אכילת פסח וקורבן חגיגה. סיבת ההבדל נעוצה היא בדברי **התוספות** (ראש השנה כז ע"א ד"ה כמאן): "בתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן". חודש תשרי מורה על הבריאה במחשבה, בריאה רוחנית בבחינת יצר טוב, ואילו חודש ניסן מורה על הבריאה בפועל, זו הגשמית בבחינת יצר הרע, עת

בזה בא צו התורה ביחס לחמץ: 'תִּשְׁבִּיתוּ', אשר יסודו הוא בשמירת היחס הראוי לממון, יחס המותנה במחשבת ליבו של האדם בניתוב ממונו לתיקונו ותיקון העולם, דבר שאינו זקק את מיגור החמץ מן העולם אלא בהשבתו בלב, <sup>26</sup> "שהעצם קיים אלא שהפעולה שלו בטלה", <sup>27</sup> היינו, להשאיר את הממון עצמו אך להתייחס אליו ביחס של שליטה.

## ז. עבודת הכהנים במשכן

לאור האמור נבין את האמור בפרשת צו: "וַיַּעַשׂ אֱהֲרֹן וּבָנָיו אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' בְּיַד מֹשֶׁה", ופירש רש"י: "להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל". ושאלנו, וכי יעלה על הדעת שקדושי עליון אלו ישנו ויטו ממה שציוו אותם.

לאור האמור עד כה נמצאנו למדים על עבודת האדם בענייניו הגשמיים, אשר עליו לעבוד את בוראו בשני יצריו, הטוב והרע, כאשר אין לו למגר ולכלות את הרע אלא לשעבדו ולרתום אותו לעבודתו. גם עבודת הכהנים במשכן ובמקדש הייתה בב' אופנים המתבטאים ביצר טוב וביצר הרע: העבודות מצד יצר הטוב הן עבודות דוגמת הקטרת הקטורת, זריקת הדם והדלקת הנרות, כאשר המכנה המשותף בניהם הוא בכך שאין גוף האדם נהנה מהעבודה אלא כולה לשם שמים. ואילו העבודות מצד יצר הרע הן עבודות דוגמת אכילת הקורבנות והלחמים שיש בכך הנאת הגוף. בשבעת ימי המילואים הצטוו המה על ב' סוגי עבודות אלו: "וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מִלֵּאת יְמֵי מִלְאִיקָם" <sup>28</sup> - זוהי העבודה מצד יצר הטוב, הפרישות מהעולם הגשמי. אך נוספה היא הוראה על סוג העבודה מצד יצר הרע: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו בְּשָׁלוֹ אֶת הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשֵׁם תֹאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסֵל הַמִּלְאִים" <sup>29</sup>. נראה היה שעבודת אכילת הקורבנות פחותה משום כך, אך זה אינו. שווה העבודה ביצר הרע לעבודה ביצר הטוב, "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים" <sup>30</sup> - כפרת הבעלים אינה ע"י זריקת דם הקורבן בלבד, העבודה ביצר הטוב, אלא תלויה כפרתם גם באכילת הכהנים, עבודה ביצר הרע. עבודה זו, לנתב את הדרך בין שני היצרים, עבודה קשה היא, דרושה לה שלימות פנימית להשכיל ללכת בדואליות זו, להצליח לרתום את יצר הרע לעבודת הבורא, לאכול את בשר הקדשים בקדושה. אשר לכן, חשש היה שבזמן בו התחנכו אהרון ובניו לעבודת הקודש, בשני היצרים, יתקשו לעמוד באיזון הדרוש. אך חשש זה נמוג הוא בגין היות אהרון "אוהב שלום ורודף שלום" <sup>31</sup>, אשר מידתו היא מידת השלימות המתבטאת ביכולת האיזון בין הקצוות המנוגדים זה לזה. ולכן נאמר: "להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל", כי הנוטה לצד הימין עליו להטות עצמו לצד השמאלי כדי להתמיד אח"כ בדרך האמצע, <sup>32</sup> וכן להיפך. אך אהרון ובניו לא היו זקוקים לנטות לקיצוניות בכדי להגיע לאיזון, שהרי היו בשלימות נפשית מכבר והגיעו לעבודת ה' בשני יצריהם.

בו עולם החומר בשיא פריחתו. דווקא אז, בחודש ניסן נצטוונו במצוות שיש בהן הנאת הגוף, כדי לשעבד את יצר הרע לעבודת ה', כאמור.

<sup>26</sup> כן הוא דעת רוב הראשונים בביאור חובת ההשבתה, ראה: רש"י (פסחים ד ע"א ד"ה חובת; ד ע"ב ד"ה בביטול; ז ע"א ד"ה דיקא); רמב"ן (פסחים ד ע"ב); ר"ן (פסחים א ע"א מדפי הרי"ף). למעט דעת התוספות (פסחים ד ע"ב ד"ה מדאורייתא).

<sup>27</sup> הראי"ה קוק (טוב ראי, קונטרס שאגת אריה אות א).

<sup>28</sup> ויקרא (ח, לג).

<sup>29</sup> ויקרא (ח, לא).

<sup>30</sup> בבלי פסחים (נט ע"ב).

<sup>31</sup> משנה (אבות פ"א מ"ב).

<sup>32</sup> רמב"ם (הל' דעות פ"א ה"ד).

## ח. זאת תורת העולה

לאור האמור ניתן להבין את יסוד קורבן העולה הפותח את הפרשה: שאלנו מדוע התורה פותחת בעבודת הלילה של קורבן העולה-התמיד ולא בעבודת היום? שונים דיני קדשים משאר הדינים, כאשר בקורבנות הלילה הולך אחר היום לעומת שאר דיני התורה בהם היום הולך אחר הלילה, "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר"<sup>33</sup>. "הַחֹשֶׁךְ יָכֹסֶה אֶרֶץ"<sup>34</sup>, דומה עולם-הזה ללילה<sup>35</sup> בו שורה הערפל ומונע מאור האלוקים להאיר באור בהיר במציאות, דבר הנגרם בעתיו של חטא אדם הראשון, אשר התיקון לכך הוא בעבודת הקורבנות המקרבת ומחברת בין כל רבדי הבריאה כולה למטרת ייעודה הראשוני. לכן, הגם שבקורבנות הלילה הולך אחר היום, מ"מ כיוון שכל עבודתם היא להעלאת המציאות השפלה אל הקודש, הרי שעיקר עבודת התמיד בלילה, בעת חשכת הגלות, בעת שליטת החומר.<sup>36</sup> כאשר בהפציע השחר נעשית תרומת הדשן המורכבת מב' חלקים: "וַהֲרִים אֶת הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוּ אֶצְל הַמִּזְבֵּחַ", "וַהֲוֹצִיא אֶת הַדָּשָׁן אֶל מְקוֹם טָהוֹר"<sup>37</sup>. ב' חלקים אלו מורים על ייעודו של קורבן העולה-התמיד, בהעלאת המציאות החומרית אל-על והמשכתה לכל ישראל השוהים מחוץ למשכן ה'. הרמת הדשן מעל-גבי המזבח והנחתו ליד המזבח מורה על כך שיש יכולת להוריד את הקדושה מעל-גבי המזבח, לקדש ולרומם גם את העניינים השפלים והגשמיים במציאות, את השאריות של הקורבן. אולם, דבר זה נעשה בצורה הדרגתית - "וְשָׂמוּ אֶצְל הַמִּזְבֵּחַ", ורק אח"כ "וַהֲוֹצִיא אֶת הַדָּשָׁן אֶל מְקוֹם לְמַחֲנֶה אֶל מְקוֹם טָהוֹר", להורות שגם בריחוק-מה ממקור הקודש יש לו לקודש השפעה על 'מְחֹוץ לְמַחֲנֶה', על העניינים הגשמיים בזה העולם.<sup>38</sup> זאת עבודת הלילה של קורבן העולה-התמיד, להורות על: "אֵשׁ תָּמִיד תִּקְדַּח עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּבֶה"<sup>39</sup>, האש הרוחנית העולה למעלה תתמיד ותשלח אורה גם למחוזות החומריים השפלים להעלאתם.

<sup>33</sup> בראשית (א, ה).

<sup>34</sup> ישעיהו (ס, ב).

<sup>35</sup> פסחים (ב ע"ב).

<sup>36</sup> ראה עוד: כלי יקר (ויקרא ו, ב); תורת מהרי"ץ (פרשת צו עמוד ח); הראי"ה קוק (עולת ראייה, ח"א עמוד קכב).

<sup>37</sup> ויקרא (ו, ג-ד).

<sup>38</sup> ראה עוד: הראי"ה קוק (עולת ראייה, ח"א עמוד קכג).

<sup>39</sup> ויקרא (ו, ו).